

ФОРМУВАННЯ ЕКОСИСТЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ПРОСТОРОВОГО ПІДХОДУ

Успішний розвиток інноваційного підприємництва в Україні є важливим вектором інноваційного розвитку нашої держави в умовах глобалізації. Ефективне створення та впровадження інновацій забезпечить високу конкурентоспроможність України в міжнародній діяльності. Проте, на даний час в Україні склалися недостатньо сприятливі умови для розвитку інноваційного підприємництва. До числа чинників, що його перешкоджають, слід віднести: низький рівень соціально-економічної стабільності; недостатній рівень економічної свободи; низький інвестиційний, в тому числі венчурний, потенціал; не розвинена фінансова та інноваційна інфраструктура; відносно слабкий науково-технічний потенціал та ін. [1]. Подолання негативних тенденцій забезпечить економічне зростання України в інноваційному напрямку. Інноваційний напрямок розвитку є важливою умовою формування конкурентних переваг суб'єктів господарювання, забезпечує їм зміцнення ринкових позицій та гарантує ефективне задоволення потреб конкретних споживачів та отримання прибутку. Саме тому інноваційне підприємництво є важливою сферою економічних досліджень.

Сучасні зміни у соціально-економічному розвитку призвели до того, що велика увага приділяється знанням, інноваціям, розвитку креативності, а, отже, і становленню нової моделі економічного розвитку - інноваційної. Успішно розвиваються ті галузі сучасної економіки, які застосовують у своїй діяльності високі технології з метою задоволення потреб конкретного споживача. Тому для успішного розвитку суб'єктів підприємницької діяльності, галузей та економіки нашої держави в цілому, необхідною умовою розвитку інноваційного напрямку є підтримка та регулювання інноваційного підприємництва. Потрібно не лише підтримувати та регулювати діяльність суб'єктів підприємництва, але важливою умовою успіху є мотивація та заохочення господарських суб'єктів до інноваційної діяльності. Результатом впровадження інновацій у діяльності суб'єктів господарювання буде: можливість створення нових ринків, завоювання нових споживачів, створення нового попиту та принципово нових товарів, що слугуватиме умовою отримання сталих прибутків.

На нашу думку, ефективна діяльність суб'єктів інноваційного підприємництва залежить від успішного формування його екосистеми. Основною ідеєю та метою функціонування екосистеми інноваційного підприємництва є співпраця між її учасниками, завдяки чому можна досягти більш успішних результатів, ніж конкуруючи між собою. Ключова властивість екосистем добре розкривається в словах російського зоолога К.Ф. Кесслера (1880 рік): "Взаємна допомога є таким самим законом тваринного життя, як і взаємна боротьба. Більше того. Як фактор еволюції, тобто як умова розвитку взагалі - вона, найімовірніше, має набагато більше значення, ніж взаємна боротьба, тому що сприяє розвитку таких звичок і властивостей, які забезпечують підтримку і подальший розвиток виду в найбільшому добробуті та насолоді життям для кожної окремої особини, і водночас у найменшій марній розтраті нею енергії, сил" [2]. Тому, можна сказати, що формування екосистеми інноваційного підприємництва - це процес, який заснований на взаємодії і взаємозв'язках її окремих компонентів (учасників екосистеми), які обмінюються знаннями, ідеями, мають різні компетенції, виробляють нові продукти та процеси.

Щоб краще зрозуміти процес формування екосистеми інноваційного підприємництва, доцільно розглянути підходи до її формування. Найбільш відомими підходами щодо формування екосистеми інноваційного підприємництва, які ми хочемо зазначити, є: системний підхід до інноваційної діяльності, еволюційний підхід та просторовий. Системний підхід включає вивчення об'єктів у вигляді системи. В його основі лежить теорія "відкритих інновацій", що розглядає екосистему інноваційного підприємництва як відкриту та гнучку систему, яка постійно змінюється і рухається. Еволюційний підхід розглядає поведінку фірм у змінному середовищі. Компанії, подібно до живих організмів, споживають ресурси, переробляють їх та виробляють продукти. Також, підприємства конкурують за ресурси. Тому, еволюційний підхід також лежить в основі формування екосистеми інноваційного підприємництва, що заснований на самоорганізації та пристосуванні елементів екосистеми один до одного та продукування інновацій. Просторовий підхід включає такі теорії, як національних інноваційних систем, кластерів, соціальних мереж, інноваційного підприємництва. Вона розглядає такі рівні: національні, локальні, регіональні, технологічні та секторні інноваційні системи.

Інноваційне підприємництво в Україні має неоднорідний розвиток за територіальною ознакою. Тому при дослідженні інноваційного підприємництва важливо проаналізувати його розвиток за просторовою ознакою, тобто, згідно просторового підходу. Теорії, які пояснюють вплив "зовнішніх" факторів, також повинні розглядатися як теоретична база дослідження проблем просторового розвитку національної економіки та враховуватися при визначенні державної регіональної політики, спрямованих на досягнення й забезпечення гармонізації просторового розвитку національної економіки [3]. Просторовий підхід включає такі теорії, як національних інноваційних систем, кластерів, соціальних мереж, інноваційного підприємництва. Він розглядає такі рівні: національні, локальні, регіональні, технологічні та секторні інноваційні системи. Для розгляду теорії інноваційного підприємництва в контексті просторового підходу, зазначимо, що розвиток інноваційного підприємництва не обмежується певним рівнем, а, навпаки, виходить за його межі. Горизонтальний характер інтеграційних зв'язків між суб'єктами господарювання дає можливість виділити такі види просторової конфігурації суб'єктів інноваційного підприємництва, як локальний, зональний та мережевий. До локального виду просторової конфігурації належать такі суб'єкти інноваційного підприємництва, як стартапи, бізнес-інкубатори, коворкінги, бізнес-центри, бізнес-акселератори, творчі студії, spin-off та spin-out-компанії,

інноваційні підприємства. Зональними є: технопарки, технополіси, інноваційні парки, наукові парки, центри інноваційного співробітництва. До мережевих видів належать: інноваційні кластери, мережі інноваційних підприємств, віртуальні інноваційні онлайн-платформи (краудфандинг). Для наочності результати досліджень представимо у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Види просторової конфігурації суб'єктів інноваційного підприємництва	
<i>Вид просторової конфігурації</i>	<i>Суб'єкти інноваційного підприємництва</i>
Локальний	Стартапи, бізнес-інкубатори, коворкінги, бізнес-центри, бізнес-акселератори, творчі студії, spin-off та spin-out-компанії, інноваційні підприємства.
Зональний	Технопарки, технополіси, інноваційні парки, наукові парки, центри інноваційного співробітництва.
Мережевий	Інноваційні кластери, мережі інноваційних підприємств, віртуальні інноваційні онлайн-платформи (краудфандинг).

Просторовий підхід дає можливість визначити спільні процеси цілеспрямованої підприємницької діяльності на певній території, механізм розміщення нових об'єктів та суб'єктів та виступає формою просторової інтеграції суб'єктів інноваційного підприємництва. З огляду формування екосистеми інноваційного підприємництва важливим, на нашу думку, є процес формування інноваційних центрів співробітництва відповідно до інституційних умов, соціально-економічних, нормативно-правових, географічних. Тому, ми вважаємо, що формування інноваційних центрів співробітництва не повинно обмежуватися певним регіоном. Інтеграція та кооперація повинна бути "відкритою" з метою залучення додаткових ресурсів та покращення ефективності діяльності. Саме екосистема інноваційного підприємництва є об'єднуючою категорією та забезпечує взаємодію між її учасниками. Основою формування екосистеми інноваційного підприємництва є "відкритість", тобто, забезпечення співпраці між її суб'єктами не тільки в середині відповідних видів просторової конфігурації, а й між ними.

Отже, сформований підхід розвитку екосистеми інноваційного підприємництва доводить, що для ефективного становлення інноваційної моделі економіки потрібна підтримка і регулювання суб'єктів інноваційного підприємництва не лише як конкретних суб'єктів інфраструктури, але й з огляду їхньої територіальної взаємодії. Застосування даного підходу забезпечить більш ефективний розвиток інноваційного підприємництва в цілому в Україні.

Список використаних джерел

1. Вовк О.А., Кравченко М.О. Передумови розвитку інноваційного підприємництва в Україні. Сучасні підходи до управління підприємством. Інноваційно-інвестиційне підприємництво як основа економічного зростання. 2018. URL: <http://conf.management.fmm.kpi.ua/proc/article/view/129562>
2. Бажал Ю.М., Бакушевич І.В., Венесаар У. та ін. Інноваційне підприємництво: креативність, комерціалізація, екосистема // Ю.М. Бажал, І.В. Бакушевич, У. Венесаар та ін. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. За ред. д-ра екон. наук проф. Ю.М. Бажала. - К.: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2015. - 280 с.
3. Тищенко О.П. Методологія просторового підходу щодо дослідження розвитку національної економіки: теоретична база та необхідність міждисциплінарного синтезу. Регіональна економіка. 2012, №3. - с. 16-24. URL: http://re201203_016_TyshchenkoOP.pdf